

Pikkunoidanlukko

Dvärglåsbräken

Botrychium simplex

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)

BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, kehitys tuntematon

Koodi: 1419

Rauhoitettu (LSA 471/2013)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Ahvenanmaalla rauhoitettu ja erityisesti suojeltava (ÅFS 3/2002)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Kuva: Leif Lindgren

Luonnehdinta

Pikkunoidanlukko on vaikeasti havaittava 3–15 cm korkea sanikkainen, jonka ulkonäkö vaihtelee suuresti. Kasvin löytämistä vaikeuttaa myös suuri vuosiväläinen kannanvaihtelu. Lajin kellanvihreä lehtilapa on useimmiten liuskainen, mutta se voi olla myös ehyt tai haarainen. Jotkut liuskalehtiset yksilöt muistuttavat ketonoidanlukkoa (*Botrychium lunaria*), mutta pikkunoidanlukon liuskat ovat yleensä pyöreämpiä ja lehtilapa lähtee yleensä alemmaksi. Lajin itiöt voivat säilyä maaperässä vuosikymmeniä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pikkunoidanlukko kasvaa matalakasvuisilla kausikosteilla hietikkomaiden tulvaniityillä ja valuvetisillä sammalpeitteisillä kallioilla. Laji on kalkinsuosija. Pikkunoidanlukko on harvinainen koko levinneisyysalueellaan Euroopassa, Japanissa ja Pohjois-Amerikassa. Suomessa lajia tavataan Ahvenanmaalla ja lounaisaari- ja saaristossa.

Nykytila ja uhkatekijät

Pikkunoidanlukon levinneisyysalue on supistunut elinympäristöjen muuttumisen, kuten umpeenkasvun ja ojitusten, vuoksi. Sitä on aiemmin kasvanut Etelä-Lapissa ja Kainuussa saakka. Syitä taantumiseen ovat laidunnuksen loppuminen, kosteikkojen ojitus ja muut vesitalouden muutokset sekä metsittäminen. Myös ilmaston muuttuminen saattaa olla kasville haitallinen. Kaikkia syitä lajin taantumiseen ja suuriin vuotuisiin vaihteluihin ei tunneta.

Hoitosuositukset

Kaikki pikkunoidanlukon kasvupaikat tulee säilyttää avoimina ja vesitalous muuttumattomana. Laji hyötyy laidunnuksesta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s. Verkkojulkaisuna:
- Lindgren, L. 2012. Pikkunoidanlukko – dvärglåsbräken. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S.70–72. Tammi, Helsinki.